

Poučovací povinnost soudu

Poučení obsažené v předvolání k prvnímu jednání samo o sobě ke splnění poučovací povinnosti o koncentraci řízení podle ustanovení § 118b o. s. ř. nepostačí. Z pouhého odkazu na koncentraci řízení, učiněného při jednání, nelze dospět k poznatku o tom, že účastník byl ještě při jednání poučen o tom, že k tvrzením a důkazním návrhům učiněným po uplynutí stanovené lhůty soud nepřihlédne. Stejně tak ani z protokolovaného odkazu na ustanovení § 118a o. s. ř. a poučení o tom, že důkazní břemeno v otázce existence vzájemných pohledávek se „přenáší“ na účastníka, nelze seznat, že účastník byl poučen též o důsledcích neunesení břemene tvrzení a důkazního břemene.

Poučení, které je neúplné, je poučením nedostatečným. Poskytnutí nedostatečného poučení je z hlediska procesních důsledků třeba klást naroveň situaci, kdy poučení nebylo dáno vůbec. I v takovém případě se proto uplatní závěr, podle něhož nebylo-li účastníku řízení poskytnuto poučení podle ustanovení § 118a odst. 1 a odst. 3 o. s. ř. dříve, než nastala koncentrace řízení, nebrání ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř. tomu, aby účastník tyto skutečnosti vylíčil, resp. aby označil důkazy potřebné k prokázání svých skutkových tvrzení i poté, kdy koncentrace nastala.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Cdo 4255/2011, ze dne 26.11.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně ČSAD H. a. s., se sídlem v H., zastoupené Mgr. M.F., advokátem, se sídlem v H., proti žalované MP – S. s. r. o., se sídlem v P., zastoupené JUDr. Z.B., advokátem, se sídlem v B., o zaplacení částky 1,600.755,90 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 41 Cm 73/2009, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 9. června 2011, j. 11 Cmo 261/2010-81, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. června 2011, č. j. 11 Cmo 261/2010-81, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. června 2010, č. j. 41 Cm 73/2009-41, se zrušují a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se v souzené věci po žalované domáhala zaplacení částky 1,600.755,90 s úrokem z prodlení jako ceny za skladové a přepravní služby poskytnuté žalované do konce října 2008.

Žalovaná nezpochybňovala, že žalobkyni uplatněné pohledávky vznikly; svou procesní obranu založila na argumentu, že tyto pohledávky částečně zanikly započtením vzájemných pohledávek, k němuž přistoupila dopisem ze dne 13. listopadu 2008. Mělo se jednat o náklady na deratizaci skladu, v němž bylo skladované zboží napadeno hmyzem, o náklady spojené s rozvozem zboží, vráceného ze skladu žalované, do M., a o pohledávku postoupenou žalované společností W. ČR.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 9. června 2010, č. j. 41 Cm 73/2009-41, žalobě v plném rozsahu vyhověl a rozhodl o nákladech řízení. Soud prvního stupně konstatoval, že žalovanou při prvním jednání ve věci konaném dne 30. dubna 2010 vyzval ve smyslu ustanovení § 118a odst. 1 a 3 občanského soudního řádu k doplnění její obrany v otázce existence započtených pohledávek a podle ustanovení § 118b odst. 1 občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. července 2009, jí poskytl lhůtu k řádné specifikaci obrany. Protože však žalovaná doplnila svá tvrzení a „důkazy“ až po „koncentraci řízení“, soud k jejímu podání doručenému až dne 24. května 2010 nepřihléžel a dovedil, že žalovaná započtené pohledávky řádně nespécifikovala a nedoložila, v důsledku čehož neprokázala,

že na základě zápočtu došlo k částečnému zániku pohledávek žalobkyně.

K odvolání žalované Vrchní soud v Praze napadeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně. Zdůraznil, že žalovaná byla k jednání konanému dne 30. dubna 2010 předvolána s použitím vzoru č. 018NN, jímž byla podrobně poučena o tom, že rozhodné skutečnosti o věci samé a důkazy k jejich prokázání může uvést jen do skončení tohoto jednání a za jakých okolností soud smí přihlídnout k později uvedeným skutečnostem a důkazům. Na koncentraci řízení pak byli účastníci upozorněni při uvedeném jednání, při kterém soud vydal usnesení, jímž s odkazem na koncentraci řízení poskytl žalované lhůtu 10 dnů ke specifikaci její obrany. Odvolací soud uzavřel, že v situaci, kdy žalovaná tuto lhůtu nedodržela, soud prvního stupně se zřetelem na koncentraci řízení, o jejichž důsledcích byli účastníci řádně poučeni, správně nepřihlížel k pozdě uplatněným námitkám a předloženým důkazům.

Rozsudek odvolacího soudu ve výroku o věci samé napadla žalovaná dovoláním, shledávajíc je přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. prosince 2012 (dále též jen „o. s. ř.“) a důvodným podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.; řízení před soudy nižších stupňů je dle jejího mínění zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí o věci.

Otázku zásadního právního významu podmiňující přípustnost dovolání dovolatelka spatřuje v posouzení, zda odvolací soud správně interpretoval ustanovení § 118b o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 118a o. s. ř.

Dovolatelka namítá, že koncentrace řízení k okamžiku skončení prvního jednání se neuplatní, byl-li některý z účastníků soudem vyzván k doplnění rozhodujících skutečností podle ustanovení § 118a odst. 2 o. s. ř. Zdůrazňuje, že soud prvního stupně jí - oproti tomu, z čeho vycházel odvolací soud - na jednání dne 30. dubna 2010 neposkytl náhradní lhůtu pro uvedení rozhodných skutečností a označení důkazů ve smyslu ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř., nýbrž jí s výslovným odkazem na ustanovení § 118a o. s. ř. uložil doplnit konkrétní skutečnosti, a své rozhodnutí založil právě jen na nesplnění této výzvy. Dovolatelka argumentuje, že tato skutečnost vyplývá nejen z protokolu o jednání, nýbrž též z rozhodnutí soudu prvního stupně, a prosazuje názor, že soud prvního stupně uvedeným postupem zákonnou koncentraci řízení podle ustanovení § 118b o. s. ř. prolomil.

Podle přesvědčení dovolatelky by se zásada koncentrace řízení podle ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř. prosadila marným uplynutím náhradní lhůty, pokud by jí soud prvního stupně na jednání dne 30. dubna 2010 náhradní lhůtu k doplnění její obrany poskytl; při tom by nebyl povinen ji o následku nesplnění takovéto lhůty poučit, neboť ten je dán tímto ustanovením. Soud ji však vyzýval podle ustanovení § 118a o. s. ř., u něhož poučovací povinnost má, a jestliže ji nesplnil, výzva nebyla perfektní a nemohla vyvolat ten účinek, že soud nebyl povinen přihlížet k jejímu podání ze dne 24. května 2010 (správně ze dne 20. května 2010).

Dovolatelka navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně se k dovolání nevyjádřila.

Se zřetelem k době vydání rozsudku odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení - v souladu s bodem 7. článku II., části první, přechodných ustanovení zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony - občanský soudní řád ve znění účinném do 31. prosince 2012.

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou (účastníkem řízení) při splnění podmínek povinného zastoupení (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), se Nejvyšší soud zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.). Protože rozsudek odvolacího soudu je v dovoláním napadeném výroku o věci samé rozsudkem potvrzujícím a protože rozhodnutí soudu prvního stupně nepředcházelo rozhodnutí, jímž by tento soud rozhodl jinak a jež by bylo zrušeno odvolacím soudem, může být dovolání přípustné jen při splnění předpokladů stanovených v § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (o jehož zrušení uplynutím dne 31. prosince 2012 rozhodl Ústavní soud v nálezu ze dne 21. února 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11), tj. jestliže dovolací soud dospěje k závěru, napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepřihlíží.

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody, včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), proto při zkoumání, zda napadené rozhodnutí má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil, popřípadě jejichž řešení zpochybnil (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2004, sp. zn. 21 Cdo 541/2004, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, sešit č. 7, ročník 2004, pod číslem 132).

Dovolatelka otázku zásadního právního významu výslovně neformulovala. Samotná výtka, že napadené rozhodnutí řeší právní otázku v rozporu s procesním právem, zásadní význam napadeného rozhodnutí po právní stránce založit nemůže. Dovolatelka zřejmě přehlédla, že novelou provedenou zákonem č. [7/2009](#) Sb. bylo ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. s účinností od 1. července 2009 změněno na shora citované znění, které již v demonstrativním výčtu kritérií, z nichž lze usuzovat na zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu, neuvádí rozpor s hmotným právem. Rozhodnutí odvolacího soudu je zásadně právně významným mimo jiné tehdy, řeší-li právní otázku odchylně od ustálené judikatury dovolacího soudu.

Nejvyšší soud ve své dlouhodobě ustálené rozhodovací praxi zdůrazňuje, že soud prvního stupně může své rozhodnutí založit na závěru, že účastník přítomný při soudním jednání neunesl důkazní břemeno, jen tehdy, jestliže takovému účastníku předtím bezvýsledně poskytl poučení podle § 118a odst. 3 o. s. ř. (srov. např. rozsudek ze dne 20. března 2003, sp. zn. 21 Cdo 1491/2002, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, sešit č. 4, ročník 2003, pod číslem 59, a rozsudek ze dne 27. července 2005, sp. zn. 29 Odo 1069/2003, jenž je, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu zde citovaná, veřejnosti dostupný na jeho webových stránkách). Takové poučení zahrnuje též informaci o procesních následcích, jež stihnou účastníka, jestliže svou povinnost tvrzení a důkazní povinnost nesplní, tj. neunesení důkazního břemene a neúspěch ve sporu (srov. např. rozsudek ze dne 27. září 2011, sp. zn. 30 Cdo 4240/2009).

Řešením otázky vztahu koncentrace řízení podle ustanovení § 118b o. s. ř. (ve znění účinném do 31. srpna 2012) a poučovací povinnosti podle ustanovení § 118a odst. 1 a odst. 3 o. s. ř. se Nejvyšší soud zabýval v rozsudku ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 29 Cdo 1829/2011, uveřejněném pod číslem 59/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Vyložil, že poté, kdy novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. [7/2009](#) Sb. zavedla koncentraci řízení jako universální zásadu pro

projednávání věci ve sporném řízení, je nutné, aby soud splnil poučovací povinnost podle ustanovení § 118a odst. 1 a 3 o. s. ř. do skončení přípravného jednání, a nekonalo-li se, do skončení prvního jednání ve věci. Jestliže tak neučiní (lhostejno z jakých důvodů), poruší uvedenou povinnost a v takovém případě musí být poučení poskytnuto odvolacím soudem v odvolacím řízení, a to bez ohledu na to, že již došlo ke koncentraci řízení. Nebylo-li proto účastníku řízení poskytnuto poučení podle ustanovení § 118a odst. 1 a odst. 3 o. s. ř. dříve, než nastala koncentrace řízení (ač se tak objektivně mělo stát), nebrání ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř. tomu, aby tyto skutečnosti vylíčil, resp. aby označil důkazy potřebné k prokázání svých skutkových tvrzení i poté, kdy koncentrace nastala.

V rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 4. září 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010, pak Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, že poučení o koncentraci řízení podle ustanovení § 118b odst. 1 a 2 o. s. ř. se musí dostat účastníkům vždy jak předem (v předvolání k přípravnému jednání, k jednání nebo k dalšímu jednání), tak také při samotnému úkonu (roku) soudu (při přípravném jednání, při jednání nebo při dalším jednání), jehož skončením tzv. koncentrace řízení nastane. Koncentrace řízení tudíž nenastává nejen (jak uvedeno v § 118b odst. 3 o. s. ř.) tehdy, jestliže účastníci nebyli poučeni v případech uvedených v ustanoveních § 118b odst. 2 části věty za středníkem a § 114c odst. 5 o. s. ř., ale vždy, jestliže účastníci nebyli o tzv. koncentraci řízení a o jejích účincích poučeni jednak v předvolání k přípravnému jednání, k jednání nebo k dalšímu jednání, jednak před skončením přípravného jednání, jednání nebo dalšího jednání, má-li v této době nastat koncentrace řízení.

Vztah ustanovení § 118a odst. 1 a odst. 3 o. s. ř. a ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř. (jejich korelaci) lze v tom aspektu, v němž se projevil v procesních poměrech souzené věci, popsat tak, že ustanovení § 118a odst. 1 a odst. 3 o. s. ř. míří na případy, kdy se v průběhu jednání ukáže, že účastník dosud nesplnil svou povinnost tvrzení, popřípadě povinnost důkazní, a ukládá pro takový případ soudu, aby účastníka vyzval k doplnění jeho tvrzení, popřípadě k označení důkazů, a poučil jej o následcích nesplnění této výzvy (tj. o neunesení příslušného procesního břemene). Z ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř. pak pro takovou procesní situaci vyplývá, že soud smí – též v tomto ohledu – přihlížet jen k těm tvrzením a důkazním návrhům, které účastník na základě poučení podle ustanovení § 118a odst. 1 a odst. 3 o. s. ř. učinil do skončení příslušného roku (přípravného jednání či jednání), popřípadě do uplynutí lhůty, která byla účastníku soudem pro tento účel poskytnuta (nejednala-li se o výjimku stanovenou zákonem).

Jinými slovy řečeno činí-li soud výzvu podle ustanovení § 118a o. s. ř. v řízení, v němž se uplatní koncentrace podle ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř., pak k tvrzením a důkazním návrhům předloženým na základě takové výzvy po uplynutí stanovené lhůty nepřihlíží (ledaže jimi má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly po příslušném roku, nebo které účastník nemohl bez své viny uvést včas).

Soudy nižších stupňů tedy postupovaly v souladu s judikatorními závěry Nejvyššího soudu, jestliže soud prvního stupně lhůtu ke splnění výzvy podle ustanovení § 118a o. s. ř. stanovil s odkazem na koncentraci řízení podle ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř. a odvolací soud shledal v tomto ohledu jeho procesní postup korektním. Nemůže proto přivodit závěr o zásadním právním významu napadeného rozhodnutí námitka založená na argumentu, že soud prvního stupně neposkytl dovolatelce lhůtu podle ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř., nýbrž podle ustanovení § 118a o. s. ř. Koncentrace řízení má sice širší dosah, neboť se vztahuje i na případná jiná tvrzení a jiné důkazní návrhy, než které má účastník učinit na výzvu soudu podle ustanovení § 118a o. s. ř., v souzené věci se však jedná právě jen o tvrzení a důkazní návrhy, k jejichž dodatečnému předložení byl účastník vyzván.

Otázku zásadního právního významu nezahrnuje ani námitka vytýkající soudu prvního stupně, že učinil výzvu „hromadným odkazem“ na ustanovení § 118a o. s. ř., které zahrnuje čtyři odlišné

procesní situace. Poučení soudu prvního stupně zachycené v protokolu o jednání je v otázce, v jakém ohledu je třeba procesní obranu doplnit, dostatečně konkrétní a není rozumných pochyb, že se vztahuje jednak k doplnění tvrzení o právně významných skutečnostech (§ 118a odst. 1 o. s. ř.), jednak k příslušným důkazním návrhům (§ 118a odst. 3 o. s. ř.).

Nejvyšší soud však shledává napadené rozhodnutí právně významným ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., a potud má dovolání za přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., v dovoláním otevřené otázce splnění poučovací povinnosti o procesních následcích, které nastanou, nebude-li výzvě soudu k doplnění tvrzení a důkazních návrhů vyhověno ve stanovené lhůtě; tuto otázku odvolací soud řešil v rozporu s rozhodovací praxí dovolacího soudu. Nejvyšší soud přitom nepřehlédl, že judikaturu řešící vztah ustanovení § 118a a § 118b o. s. ř. odvolací soud vzhledem k době, kdy rozhodoval, znát nemohl.

Ze shora citovaných judikatorních závěrů vyplývá, že poučení obsažené v předvolání k prvnímu jednání samo o sobě ke splnění poučovací povinnosti o koncentraci řízení podle ustanovení § 118b o. s. ř. nepostačí. Z pouhého odkazu na koncentraci řízení, jenž byl podle protokolu učiněn při jednání, pak nelze dospět k poznatku o tom, že dovolatelka byla ještě též při jednání poučena o tom, že k tvrzením a důkazním návrhům učiněným po uplynutí stanovené lhůty soud nepřihlédne. Stejně tak ani z protokolovaného odkazu na ustanovení § 118a o. s. ř. a poučení o tom, že důkazní břemeno v otázce existence vzájemných pohledávek se „přenáší“ na dovolatelku, nelze seznat, že dovolatelka byla poučena též o důsledcích neunesení břemene tvrzení a důkazního břemene.

Poučení, které je neúplné, je poučením nedostatečným. Poskytnutí nedostatečného poučení je z hlediska procesních důsledků třeba klást naroveň situaci, kdy poučení nebylo dáno vůbec. I v takovém případě se proto uplatní závěr, podle něhož nebylo-li účastníku řízení poskytnuto poučení podle ustanovení § 118a odst. 1 a odst. 3 o. s. ř. dříve, než nastala koncentrace řízení, nebrání ustanovení § 118b odst. 1 o. s. ř. tomu, aby účastník tyto skutečnosti vylíčil, resp. aby označil důkazy potřebné k prokázání svých skutkových tvrzení i poté, kdy koncentrace nastala.

Protože Nejvyšší soud neshledává důvod, proč by se měl od shora uvedených judikatorních závěrů odchýlit, pojí se v souzené věci s posouzením dovolání jako přípustného též závěr o jeho důvodnosti, neboť právní posouzení odvolacího soudu v otázce, zda soud prvního stupně splnil poučovací povinnost a zda tedy důvodně nepřihlédl k tvrzením dovolatelky a jejím důkazním návrhům učiněným po uplynutí stanovené lhůty, není správné a dovolací důvod stanovený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jenž byl oproti očekávání dovolatelky (podle obsahu, srov. 41 odst. 2 o. s. ř.) uplatněn, je opodstatněný.

Nejvyšší soud proto, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil, včetně závislého výroku o nákladech řízení [§ 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud zrušil podle ustanovení § 243b odst. 3 věty druhé o. s. ř. i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

(zdroj: www.nsoud.cz)

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)